

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.462](https://doi.org/10.12681/mnimon.462)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. (1989). ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ. *Μνήμων*, 12, 390.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.462>

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

Στις 19 'Ιανουαρίου 1983 πέθανε, τόσο πρόωρα, ή ιστορικός Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο 'Αθηνών. Μαχητική, ασυμβίβαστη, με αίσθηση του χιούμορ, με βαθύτατη γνώση του γνωστικού της αντικειμένου και των προβλημάτων της ανώτατης παιδείας, έδωσε πολλές μάχες για μια ποιότητα στον πανεπιστημιακό χώρο. Δεν δίσταζε να πει ξεκάθαρα τη γνώμη της. Καί πλήρωσε για τὸ θάρρος της αυτό: οί διάφορες μετριότητες, που δυστυχώς μᾶς έχουν κατακλύσει, τήν πολέμησαν συστηματικά και κατάφεραν, με έπονεϊδιστα μέσα, να καθυστερήσουν τήν ιεραρχική της εξέλιξη στο Πανεπιστήμιο.

"Όλοι εκείνοι που τήν γνώρισαν από κοντά και συνεργάστηκαν μαζί της θά θυμούνται πάντα τή φωτισμένη σκέψη της και τήν ανιδιοτελή προσφορά της. Δεν φειδωλεύτηκε τὸ χρόνο της για να βοηθήσει δεκάδες, εκατοντάδες νέους φοιτητές και έρευνήτες στον πρώτο τους βηματισμό, προσφέροντάς τους πρόθυμα τή γνώση και τήν πείρα της. Ήταν από τους λίγους που μπόρεσαν να διασώσουν ένα γνήσιο επιστημονικό διάλογο. Για τὸ υψηλὸ επίπεδο των παραδόσεών της είναι μάρτυρες οί φοιτητές της, παλαιοί και νέοι.

Τὸ συγγραφικὸ της έργο έχει πλέον σημαντική θέση στη νεοελληνική ιστοριογραφία. Μὲ τή διατριβή της για τήν πειρατεία στήν καποδιστριακή περίοδο έθιξε ένα θέμα ταμπού: ἀναζήτησε τίς κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις ενός φαινομένου που ὡς τότε ἀντιμετωπιζόταν κυρίως ὡς μιὰ παράμετρος των πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Μὲ τὸ βιβλίο της για τὸ ἐνδιαφέρον των γαλλικῶν οικονομικῶν κύκλων να διεισδύσουν στο νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος τόλμησε να ἐπισημάνει και μιὰ ἄλλη, σκόπιμα ἀγνοημένη, διάσταση του φιλελληνισμού και ἐπέσυρε, φυσικά, τήν ὀργή αὐτῶν που θέλουν να αὐτοαποκαλοῦνται θεματοφύλακες των καθιερωμένων ἀπόψεων. Τὰ έργα αὐτά, καθώς και μιὰ σειρά ἄρθρων και ἄλλων συμβολῶν ήταν προῖόν πολύχρονης και ἐξαντλητικῆς ἔρευνας σὲ ἑλληνικά και ξένα ἀρχεῖα, και οὐσιαστικῆς γνωριμίας με τή σχετική βιβλιογραφία. Εἶχε πολλά σχέδια ἀκόμη ἀλλὰ ἔφυγε στήν ἐπιστημονική της ὥριμότητα.

Ἡ Δέσποινα Κατηφόρη ήταν ἀπὸ τὰ ιδρυτικά μέλη τῆς 'Εταιρείας Μελέτης Νέου 'Ελληνισμού. Μᾶς βοήθησε ποικιλοτρόπως, ιδιαίτερα στὰ δύσκολα χρόνια τῆς ἐκκίνησης, τὸ 1970-1971, τότε που ἐμεῖς οί κάπως νεότεροι ἀμφιβάλαμε για τίς δυνάμεις μας. Στήριξε τὸν *Μνήμονα* με ἄρθρα ποιότητας και με τήν παρουσία της, τίς γνώσεις, τὸ ἦθος και τήν πείρα της ἔδωσε ἄθηση στους στόχους μας. "Αν και προβλήματα οἰκογενειακά και ἐπαγγελματικά δὲν τῆς ἐπέτρεψαν ἄργότερα να εἶναι συχνότερα ἀνάμεσά μας, πάντοτε μᾶς τιμοῦσε με τή φιλία και τήν ἀγάπη της. Ἡ κριτική της, ἀκόμα και ἡ διαφωνία της, λειτούργησαν για μᾶς θετικά γιατί προέρχονταν ἀπὸ γνήσιο ἐνδιαφέρον για ὅ,τι προσπαθοῦσαμε. Τὸ κενὸ που μᾶς ἄφησε εἶναι δυσαναπλήρωτο.

Ὡς ἐλάχιστο φόρο τιμῆς, ἡ Γενική Συνέλευση τῆς 'Εταιρείας ἀποφάσισε να ἐκδώσει ἐιδικὸ τόμο ἀφιερωμένο στή μνήμη της, με κεντρικὸ θέμα τήν 'Επανάσταση του 1821.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ